

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ТА СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ В УКРАЇНІ

ГОРБАЧОВ С. І.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. Петра Василенка
Науковий керівник – д.е.н., професор
Родіонов О. В.*

Соняшник – це основна олійна культура в Україні. Вирощування, реалізація та застосування продукції олійних культур з кожним роком набуває все більшого значення та поширення в різних галузях і сферах діяльності. Ринок насіння олійних культур, зокрема зовнішній, став стимулятором розширення їх виробництва в Україні, незважаючи на їх ґрунтовиснажливий характер і спадну урожайність.

На думку Руснака П.П. економічна ефективність виробництва соняшника залежить від складного комплексу природно-економічних, технологічних, науково-технічних факторів. При вивченні даної проблеми слід рахувати наступні особливості галузі: соняшник вимогливий до умов обробітку. Агротехнічні вимоги не дозволяють вирощувати цю культуру у вузькоспеціалізованих господарствах. Рослини цієї культури дуже чутливі до всіх видів гербицидів. Слід враховувати також вимоги щодо олії в залежності від мети її використання.

За даними Державної служби статистики України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн т (-55,5%).

Зокрема, через постійні прагнення скасувати експортне мито насіння соняшнику, спостерігається стримування продажів культури як виробниками, так і посередниками.

В 2014 році рівень рентабельності соняшнику становив 37,4% в порівнянні з 28,7% в 2013 році, що зробило його найбільш рентабельною культурою.

Рівень рентабельності виробництва насіння соняшнику має чітко виражену тенденцію до зростання, що свідчить про досить стабільний стан галузі та перспективи подальшого її розвитку [2].

За обсягом посівних площ олійні культури поступаються лише зерновим (пшениці та ячменю). Очевидна важливість цієї культури - нині в Україні соняшник є основною культурою для виробництва рослинної олії та високобілкових

кормів, а його експорт приносить значний валютний прибуток. У структурі валової продукції сільського господарства соняшник також відіграє помітну роль.

Світовий обсяг виробництва соняшnikової олії в 2011-2013 роках оцінюється у 60,1 млн. тонн. Україна у світовому експорті займає лідируючу позицію, експортуючи на зовнішній ринок більше 2 млн. тонн соняшnikової олії в рік. В Україні, починаючи з 1990 року, посівні площі під олійними культурами збільшилися у 3 рази і в 2012 році становили до 6 млн. га. У загальному обсязі виробництва олійних культур в Україні, соняшник займає більше 70%.

За даними експертів, сьогодні вітчизняна соняшnikова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі (ЄС), Африці, в країнах Близького Сходу та в США. Продукт постачається в 95 країн при тому, що 92% від загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6%) та Індія (43,7%). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшnikової олії становить 56%.

Світові ціни на соняшnikову олію, продовжуючи тенденцію останніх трьох років, знижуються. До цього додається світова фінансово-економічна криза та складна політико-економічна ситуація в Україні. В таких умовах у 2014/15 МР не всі підприємства масложирової галузі в Донецькій і Луганській областях змогли працювати.

Обсяг виробництва соняшnikової олії в Україні в 2015/16 МР складе 4,5 млн т, що на 5% більше, ніж очікується в сезоні 2014/15.

Приріст виробництва олії буде обумовлений збільшенням урожаю соняшнику до 10,8 млн т (+6% до показника 2014/15 МР) і, відповідно, зростанням об'ємів переробки олійної до 10,5 млн т (+5%) на тлі подальшого збільшення потужностей олієдобувних підприємств.

Враховуючи відносно стабільний внутрішній вжиток соняшnikової олії в країні, велика частина продукції поставляється на зовнішні ринки. Так, за оцінками, в 2015/16 МР з України може бути експортовано близько 4 млн т олії, що на 7% вище, ніж очікується за підсумками поточного сезону.

За прогнозами асоціації «Укроліяпром», в 2015/16 маркетинговому році виробничі обсяги соняшнику та соняшnikової олії збережуться на рівні 2014/15 МР. При цьому Україна збереже своє лідерство як за виробничими, так і за експортними обсягами соняшnikової олії та шроту [4].

Насіння соняшника є культурою, у вирощуванні якої Україна, безперечно, має

відносну перевагу. У загальному обсязі виробництва олійних культур в Україні на насіння соняшнику багато років припадало понад 90%, на 2014/2015 маркетинговий рік частка соняшнику прогнозується на рівні 60-65%, через збільшення виробництва сої та ріпаку, нарощування споживання соєвого шроту та імпортованої пальмової олії. Але слід зазначити, що попри це, обсяги виробництва соняшнику утримуються на високому рівні, так само як і внутрішня переробка олійного насіння на вітчизняних підприємствах.

Література:

1. Прогноз урожаю сільгоспкультур в Україні в 2007р./Аграрний тиждень.па.-2007. - № 15 [016]. – С. 13
2. Ткалич І.В. Соняшникова країна / І.В. Ткалич // Пропозиція, 2010 р. - № 1.
3. Гаврилюк В.М. Напрями розвитку виробництва олійних культур в Україні / В.М. Гаврилюк // Економіка АПК, 2008 р.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://agravery.com/uk/posts/show/u-201516-mr-ukraina-zbereze-persist-v-sviti-z-virobnictva-i-eksportu-sonasnikovoi-olii>.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЯЧМЕНЮ

ГРИГОРЕНКО Ю. П.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – ст. викладач

Островерх О. В.

Підвищення економічної ефективності сільського господарства в цілому передбачає збільшення виробництва і підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному зменшенні затрат праці і матеріальних засобів на одиницю продукції. Розв'язання цієї проблеми нерозривно пов'язане з подальшою всебічною інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва, в процесі якої забезпечується підвищення врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці. В сучасних умовах сільське господарство розвивається переважно на основі інтенсифікації, що є основним джерелом підвищення його економічної ефективності.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна, які забезпечують дальше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на одиницю продукції,

передбачають комплекс таких основних заходів: поліпшення використання землі, підвищення її родючості; впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції; раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустриальних методів виробництва; підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці на основі колективного, сімейного і орендного підряду та оренди як прогресивної форми господарювання; розвиток сільськогосподарського виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи.

У комплексі заходів підвищення економічної ефективності виробництва зерна найважливішим є поліпшення використання землі на основі підвищення її родючості і зростання врожайності сільськогосподарських культур. Ці завдання успішно вирішуються шляхом вирощування сільськогосподарських культур за технологією програмованих урожаїв з використанням досягнень науки, передової практики і забезпеченням високої якості праці.

Водночас впровадження у виробництво культур і сортів інтенсивного типу може мати й негативні наслідки. Розвиток інтенсифікації землеробства без дотримання відповідних умов призводить до погіршення структури ґрунту, підвищення темпів деградації земель і загострення екологічної ситуації. Передовий досвід вітчизняного землеробства, і світова практика свідчать, що науково-технічний прогрес має в своєму розпорядженні ефективні засоби захисту ґрунтів від руйнування та підвищення їх родючості.

Один із напрямів підвищення економічної ефективності виробництва зерна - впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва. Вирішення цієї проблеми сприяє насамперед підвищенню продуктивності праці в сільськогосподарському виробництві, що є основним якісним фактором економічного і соціального розвитку.

Розвиток та підвищення економічної ефективності зернового господарства — необхідна умова не тільки забезпечення населення продуктами харчування, а й піднесення ефективності виробництва інших видів продукції сільського господарства. Зміцнення матеріально-технічної бази галузі, впровадження інтенсивних